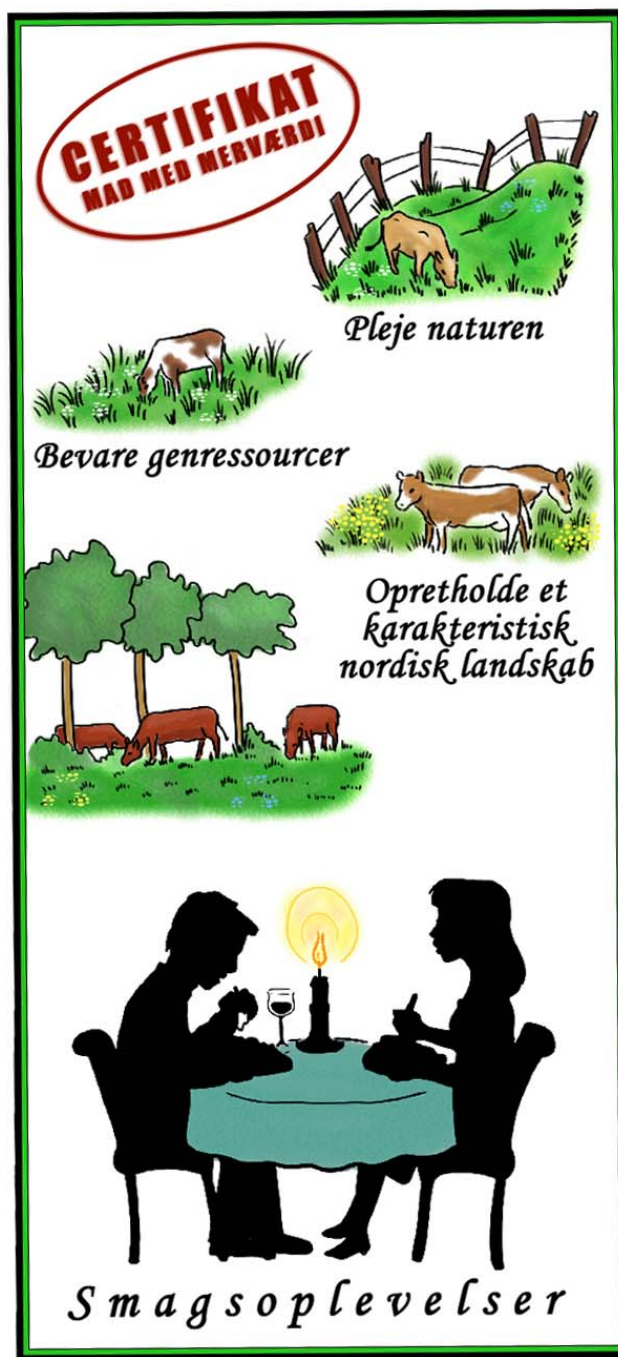


# *Kød, mælk og ost fra gamle nordiske husdyrracer*

Nordlys - Aurora Borealis  
Mad med merværdi



Ny Nordisk Mad projekt - afrapportering maj 2009

## Rapport for projektet tager udgangspunkt i de seks projektmål:

1. En netværks workshop om kvalitetsfødevarer fra de gamle husdyrracer
2. En web-side om mad og potentielle produkter fra gamle husdyrracer, der plejer natur
3. Forslag til certificeret brand for produkter med dokumenteret naturpleje og genbevarelse
4. Udvælge produkter til innovativ produktudvikling og salg via formulering af minimum tre fremadrettede projekter
5. Informere om mad fra gamle husdyrracer på landbrugsmesser og lignende
6. Afsluttende, åbent seminar med præsentation af resultater fra projektet

### 1. En netværks workshop om kvalitetsfødevarer fra de gamle husdyrracer

Den 5. juni 2008 blev der afholdt en netværkssworkshop i København. Her blev der præsenteret indlæg fra de forskellige nordiske lande om kvalitetsfødevarer fra gamle nordiske husdyrracer i naturplejen. Muligheder for nye højværdi produkter fra gamle husdyrracer blev vurderet, ligesom det blev diskuteret hvordan naturpleje effekt kunne dokumenteres. Der blev desuden udarbejdet detailplaner for projektets aktiviteter.

Ud over den indledende workshop blev der holdt et møde i København, 3. november 2008. Her var der en orientering fra Nordisk Ministerråd ved Mads Randbøll Wolf, og der blev nedsat mindre arbejdsgrupper. Desuden er der ved arbejde i undergrupperne holdt mindre møder, herunder telefonmøder og videolinkmøder, der har gjort det muligt at kommunikere direkte flere gange gennem projektforsløbet.

### 2. En web-side om mad og potentielle produkter fra gamle husdyrracer, der plejer natur

Web-siden om mad og potentielle produkter fra gamle husdyrracer er under opbygning ved NordGen, hvor Benedicte Lund tager sig af sideopsætning og løbende opdatering (bilag 1). Med hensyn til de gamle husdyrracer så forekommer de på lavt niveau i Norge, Sverige, Finland og Danmark, medens det er gamle husdyrracer, der generelt benyttes på Island. Til gengæld er afgræsning og fodring af de islandske husdyr på et intensivt niveau.

Så vidt vi har kunnet afklare via netværksprojektet, er der kun et meget begrænset udbud af produkter af den type, som vi efterlyser. Det er i vid udstrækning sådan, at produkter fra de gamle nordiske racer indgår i den store mad industri. Det betyder, at man ikke udnytter de muligheder, der ligger i produktion fra forskellige racer, og opvækst på forskellige typer af naturarealer. Som et af de gode eksempler kan nævnes vilsau fra Norge.

### **3. Forslag til certificeret brand for produkter med dokumenteret naturpleje og genbevarelse**

Der er udarbejdet et forslag til et certificeret brand for produkter fra de gamle nordiske husdyrracer opvokset på naturarealer (bilag 2). Forslaget er et overordnet nordisk mærke, dog med mulighed for særlige tilpasninger til de enkelte nordiske lande. Dette forslag er bl.a. blevet kommenteret af NordGen og af direktøren for det norske KSL Matmerk, Gabriella Dånmark. Forslag fra KSL Matmerk er at markedsføringen varetages gennem nationale mærkeordninger, hvilket synes at være et godt råd. Det er alligevel muligt, at de nordiske lande støtter hinanden i markedsførings strategi.

Certificeringen er således også tænkt udviklet mere i detaljer i et fremadrettet projekt, hvor der foreslås en samordnet indsats på området. I det indledende forslag har vi haft vanskeligt ved at konkretisere krav til smag af produkterne, og det er derfor en problemstilling, der arbejdes videre med i et af de fremadrettede projekter (se punkt 4).

Ud over produkter fra gamle nordiske husdyrracer omfatter certificeringen også mulighed for, at andre husdyrracer i naturplejen kan indgå i denne "brand". Det vil f.eks. for Danmarks vedkommende være fordelagtigt, da der er så få af de gamle racer.

### **4. Udvælge produkter til innovativ produktudvikling og salg via formulering af minimum tre fremadrettede projekter**

Der er udarbejdet tre forslag til fremadrettede projekter:

- "Mad med merværdi" eller "Aurora Borealis" (=Nordlys), (bilag 3)
- "Kød og mælkeprodukter af de gamle nordiske husdyrracer" (bilag 4)
- "Markedsføring og formidling af produkter fra gamle nordiske husdyrracer og deres betydning for landskabsudvikling (bilag 5).

De tre forslag er vedlagt med en kort beskrivelse af projektplaner. Det er vores hensigt at arbejde videre med disse forslag i det omfang, der måtte blive programmer, hvor det er muligt at de forskellige nordiske deltagere kan indgå i en samlet og koordineret indsats.

### **5. Informere om mad fra gamle husdyrracer på landbrugsmesser og lignende**

Der er udført informationsaktiviteter ved følgende lejligheder:

- a. Åbent hus arrangement på Gl. Estrup søndag den 17. august 2008. Det var et velbesøgt arrangement med godt 1300 gæster. Projektet blev præsenteret med poster og handouts (bilag 6 og 7). Desuden blev der uddelt smagsprøver af kød fra gamle husdyrracer. Kødet var tørsaltet og røget og blev serveret på små brød, og der var helt klart stor interesse blandt publikum.
- b. Fåredag på Hessel den 14. september 2008. Også her et velbesøgt arrangement med ca. 1100 deltagere. Der var tilsvarende informationsaktiviteter og smagsprøver som på Gl. Estrup.
- c. Åbent hus på Kvægbrugets Forsøgscenter den 21. september 2008, hvor der var ca. 775 gæster. Her var der poster og handout.

- d. På nordisk seminarium 23-24. september 2008: "Kulturarv i mangfold - naturbeten och gamle lantracer" blev der informeret om projektet.
- e. På Ny Nordisk Mad seminarium på Loka Bruun 16. oktober 2008 blev der informeret om projektet.

#### **6. Afsluttende, åbent seminar med præsentation af resultater fra projektet**

Det afsluttende seminar blev afholdt på Dansk Landbrugsmuseum, Gl. Estrup, den 4. maj 2009. Der var ca. 40 deltagere på mødet. Programmet er vedlagt bilag 8 og en række af præsentationerne kan ses på hjemmesiden: <http://www.natlan.dk> (Projekter - Kød, mælk og ost fra gamle nordiske husdyrracer - Beskrivelse af aktiviteter). Seminaret varede én dag, men der var meget stor talelyst blandt de tilstedeværende, og vi kunne med lethed have brugt flere dage på emnet. Seminaret var et klart udtryk for, at der er interesse for nye, spændende produkter fra gamle nordiske husdyrracer og andre dyr i naturplejen.

#### **Samarbejdsform og projektdeltagere**

Det kan konkluderes, at det har været udmærket med projektdeltagere fra forskellige nordiske lande og med forskellige tilgange til problemstillingen - primærproducenter, fødevarerindustri, kokke, husdyrgenetikere, naturplejere, forskere, undervisere og andre formidlere. Deltagerne har haft forskelligt aktivitetsniveau, men det har fungeret udmærket.

Projektgruppen bag ansøgningen bestod af:

Lene Krøl Andersen, NordGen, Sverige; Benedicte Lund, Nordisk Genbank Husdyr, Norge; Ann Norderhaug, Bioforsk Midt-Norge Kvithamar; Nina Sæter, Universitet for miljø- og biovidenskab, Norge; Anna Gudrun Thorhalsdottir, Landbrugsuniversitetet Island; Laufey Steingrimsdottir, Landbrugsuniversitetet Island; Thorgrimur Gudbhartsson, bonde og mejerist, Island; Bjorn Vikingur Bjornsson, Island, manager slagter; Maija Häggblom, repræsentant i dyreartsgruppe under NGH, Finland; Rene Redzeqi, Noma, Danmark; Mogens Poulsen, Thise Mejeri, Danmark; Leo Kortegaard, Historiske Husdyr og Landskaber, Vesthimmerland, Danmark; Jakob Kortegaard og Anna Becher, producent af Ertebøllefår Danmark; Rita Merete Buttenschøn, Københavns Universitet, Danmark; Lisbeth Nielsen, Natur & Landbrug, Danmark.

Ud over den oprindelige projektgruppe er der senere kommet tre andre projektdeltagere: Anna Rehnberg, Norsk Genressurscenter, er indtrådt i gruppen i stedet for Nina Sæter. Desuden har Peter Baunshøj og Bettina Buhl, Dansk Landbrugsmuseum, Gl. Estrup, været deltagere i projektet.

#### **Konklusion**

Med hensyn til opsummering henvises til den korte beskrivelse indleveret til Ny Nordisk Mad. (bilag 9). Det vurderes, at der er et stort potentiale i udvikling af "mad med merværdi". Det vil sige mad med flere kvaliteter end den efterhånden mere industrialiserede landbrugsproduktion, som står for en stor del af fødevarerproduktionen. Ved udtrykket "mad med merværdi" forstår vi

landbrugsprodukter, der giver særlige smagsoplevelser, bidrager til genbevarelse, bidrager til naturpleje og opretholdelse af karakteristiske nordiske landskaber. Det vil være oplagt at de nordiske lande støtter hinanden i udvikling af "mad med merværdi".

Det vurderes at en enkel mærkeordning, som kan sikre forbrugerne særlige smagsoplevelser, en særlig baggrundsviden ved at kende dyrenes oprindelse og vide at de støtter bevarelse af gamle husdyrracer eller dyr, der er opvokset på naturarealer, vil være en god løsning. Med hensyn til certificeringen er det en oplagt mulighed for at producenterne kan opnå den nødvendige merindtægt for produkterne. Det er vigtigt at systemet er enkelt og forståeligt for både producenter og forbrugere.